

Somalier på arbetsmarknaden – i Sverige och andra länder

Sammanställt av Henrik Emilsson inför seminarium som alliansens företrädare i
arbetsmarknadsutskottets höll den 31 januari 2008 om Somalier och egenföretagande

Henrik Emilsson

Somalier har av flera skäl fått stor uppmärksamhet det senaste året. Rapporten om **Somalier i Minneapolis** (Zufi förlag) visade att det fanns en annan bild av somalierna att visa upp än den gängse i Sverige: hög arbetslöshet, missbruk och sociala problem. När Zufi sedan turnerade runt i Sverige i sällskap med några av de Minneapolis-somalier som porträtteras i boken blev kontrasten mellan somalierna i Sverige och Minneapolis extra tydlig. De besökande somalia-amerikanerna var fulla av självförtroende och framtidsoptimism för sig själva och den somaliska gruppen.

Turnén ledde till att situationen för somalierna i Sverige började uppmärksammas i högre grad än tidigare. Bland annat har Göteborgsposten haft en reportageserie om somalier i Göteborg och Radio Örebro om somalier i Örebro. Bilden av somalier som en potentiellt framgångsrik invandrargrupp kom genom reportagen att blekna. Situationen för den somaliska gruppen i Sverige var i själva verket mer hopplös än man kunde frukta. Göteborgspostens reportage *"Göteborgs somalier - ett folk i kris"* inleds med följande text:

"Ett folk med tusenårig historia håller på att gå under. Mitt ibland oss. I Göteborg år 2007. Högt på listan över skyldiga står somaliska pappor som överger sina familjer. Det svenska bidragssamhället och den stängda arbetsmarknaden bidrar till katastrofen, som kan avläsas i grov kriminalitet, utbrett missbruk, bidragsfusk, usla skolbetyg, splittrade familjer och skyhögt arbetslöshet." (28 oktober 2007)

[Reportageserien](#) visar att integrationsproblemen inte bara drabbar vuxna på arbetsmarknaden. Också de somaliska barnen lyckas mycket dåligt i Göteborg. Bara tre av tio somaliska ungdomar har fullständigt betyg från 9:an och var femte ung somalisk man har varit misstänkt för våldsbrott.

Sveriges Radio i Örebro har också genomfört en hel [serie reportage](#) om den somaliska gruppen i Örebro. Vi känner igen situationen som beskrivs från den i Göteborg.

"I Örebro bor mellan 1000 och 1500 somalier, främst i Vivalla. Hit har de sökt sig för att få ett bättre liv, undan inbördeskrig och fattigdom. Men i Örebro tar en annan kamp vid, för jobb och en plats i det svenska samhället. Något som de flesta inte klarar. Mer än hälften av Örebros somalier lever på socialbidrag och varannan vuxen man hade noll i inkomst 2005."

Båda reportagen uppmärksammar särskilt familjesituationen. Varannan somalisk kvinna i Örebro och Göteborg lever inte med sina barns pappa. Bakgrunden till det är, enligt informanter, bidragsfusk och att männen utnyttjar kvinnorna och bidragssystemen. Att vara skild enligt svensk lag behöver inte vara detsamma som att vara skild enligt islam. Därför har Örebro infört krav på intyg från en imam om att skilsmässa verkligen skett för att få försörjningsstöd. Det förekommer alltså särbehandling av den somaliska gruppen vilket reser frågan om likabehandling och diskriminering – samt kulturers och religioners roll för integrationen.

Detta korta paper syftar till att redogöra för den somaliska gruppens arbetsmarknadssituation i Sverige och i andra länder. Är det så att integrationen för somalier i Sveriges arbets- och samhällsliv är ovanligt bristfällig eller är det situationen i Minneapolis som är unik?

Somalier i Sverige

Några fakta om den somaliska gruppen i Sverige.

- År 2004 fanns det cirka 15 000 personer i Sverige som är födda i Somalia. Sedan dess har invandringen varit minst 6000. Idag bor alltså över 20 000 personer i Sverige som invandrat från Somalia. (SCB, 2005, Tillsammans)
- År 2006 invandrade 2974 somalier till Sverige. Det är sjätte största invandringsgruppen (efter Sverige, Irak, Danmark, Polen, Serbien) och bara från Irak och Serbien invandrar fler av flyktingskäl.
- 11 000 somalien-födda hade svenskt medborgarskap 2006.
- 101 ensamkommande barn från Somalia sökte asyl 2006 av totalt 820 ensamkommande barn. (SCB, 2007, *Beskrivning av Sveriges Befolkning 2006*)
- Mycket få personer med somalisk bakgrund studerar på högskolan. 45 % av alla med svensk bakgrund har påbörjat universitetsutbildning innan 25 års ålder. För personer med utländsk bakgrund är motsvarande siffra 32 %. För personer med somalisk bakgrund är det 10 % (5 % av kvinnorna), vilket är lägst av alla grupper. (SCB och Högskoleverket, 2006, Utländsk bakgrund för studerande i grundutbildning och forskarutbildning 2004/05)

Antalet asylsökande och invandrare från Somalia de senaste åren (1998-2006)

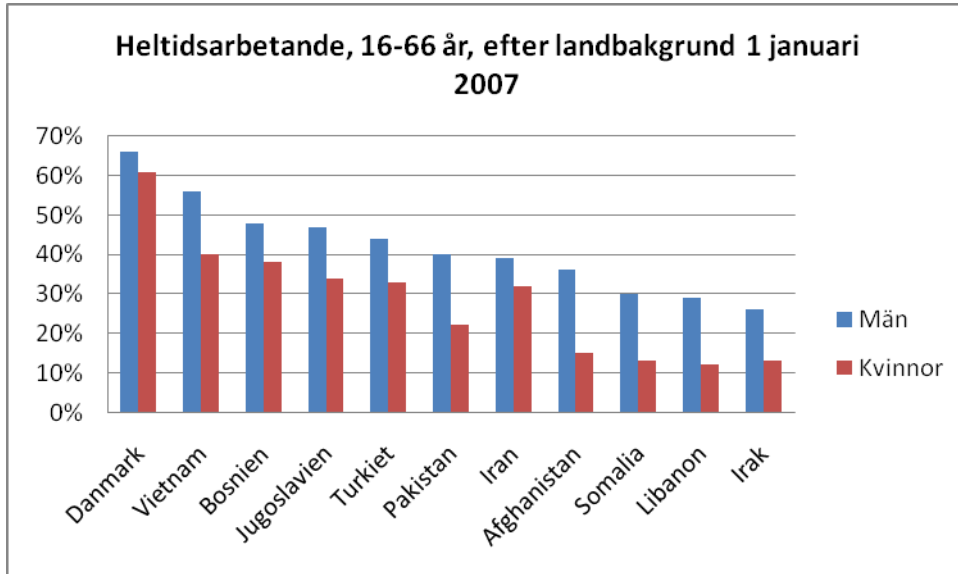
År	Asylsökande somalier	Asylsökande totalt	Procent asylsökande somalier	Invandring av somalier
1998				766
1999				448
2000				639
2001				698
2002	1107	33016	3,4 %	955
2003	3069	31355	9,8 %	1361
2004	905	23161	3,9 %	1159
2005	422	17530	2,4 %	
2006	1066	24322	4,4 %	

Källa: SCB, 2006

Situationen för somalier på arbetsmarknaden i Sverige och andra länder

Det är svårt att hitta uppgifter om arbetsmarknadsintegration som är helt jämförbara. Uppgifterna nedan ska ses som en ungefärlig jämförelse. Det är inte de exakta talen som är viktiga, utan det generella mönstret.

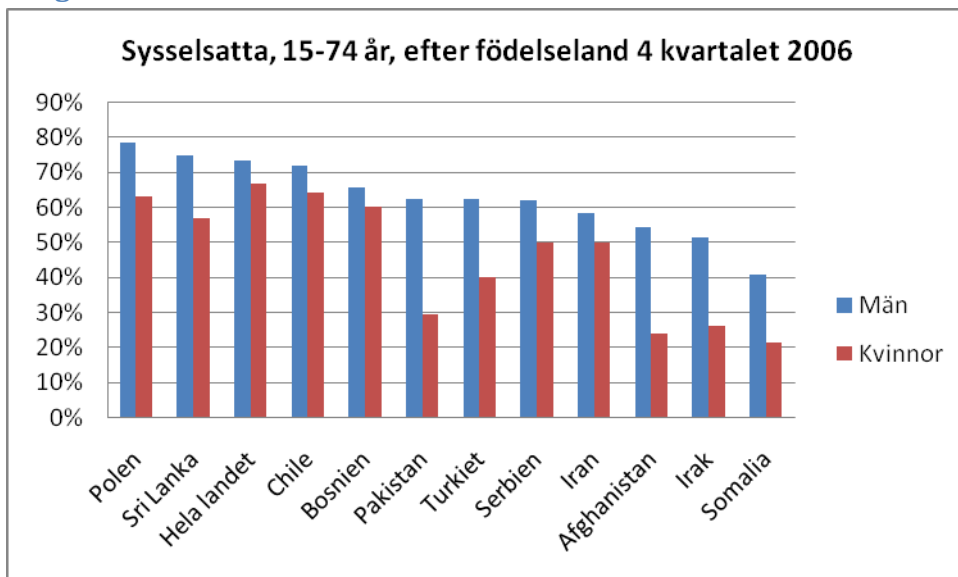
Danmark

Källa: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2007, Tal og fakta 2007 – Udlændinges tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Danmark har valt att arbeta med en arbetsmarknadsindikator som visar antalet heltidsarbetande. Indikatorn visar att personer med somalisk bakgrund (födda i Somalia och barn till föräldrar födda i Somalia) tillsammans med personer från Libanon och Irak har den svagaste förankringen på arbetsmarknaden. Ser vi på den vanliga registerbaserade sysselsättningsstatistiken ser det än mer besvärligt ut för de aktuella grupperna (16-64 år, 1 januari 2006). Män med somalisk bakgrund har endast 33 procents sysselsättningsgrad medan män från Irak och Libanon, som uppvisar lika svag arbetsmarknadsanknytning för indikatorn ovan, har en sysselsättningsgrad på 42 och 43 procent. Personer med dansk bakgrund har 80 procents sysselsättningsgrad.

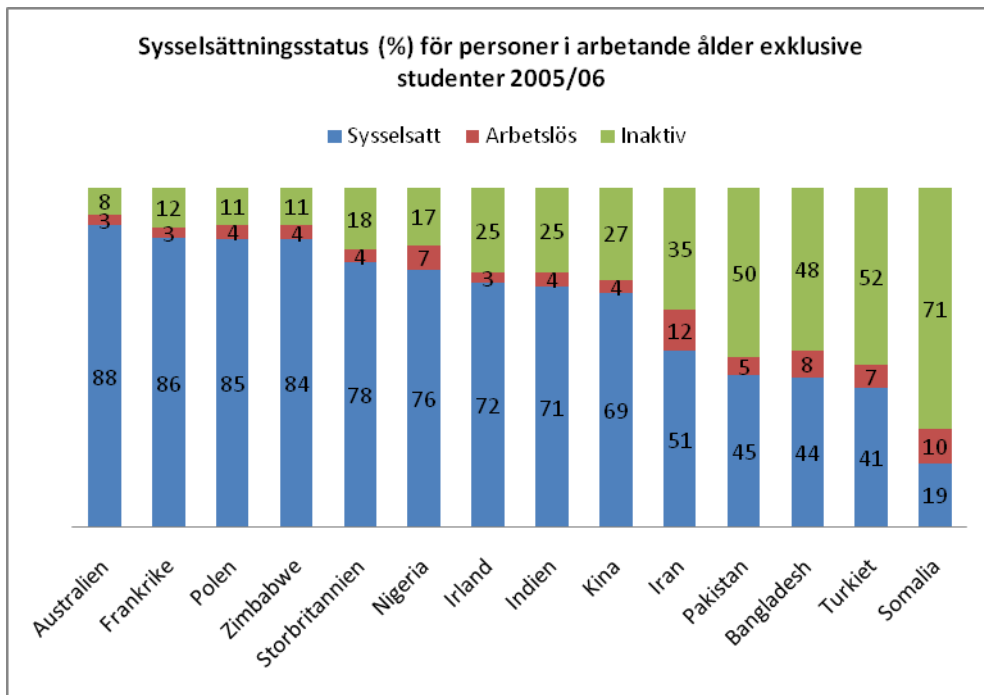
Norge

Källa: Statistisk Sentralbyrå, 2007, Fakta om innvandrere og deres etterkommere 2007

Situationen i Norge ser ungefär likadan ut som den i Danmark. Somalierna har lägst andel sysselsatta, strax efter invandrare från Afghanistan och Irak. Skillnaden mellan män och kvinnor är också mycket stor för personer från dessa länder. Av de grupper med något högre sysselsättning utmärker sig invandrare från Pakistan för att ha mycket stora och från Iran små skillnader i sysselsättning mellan män och kvinnor.

Storbritannien

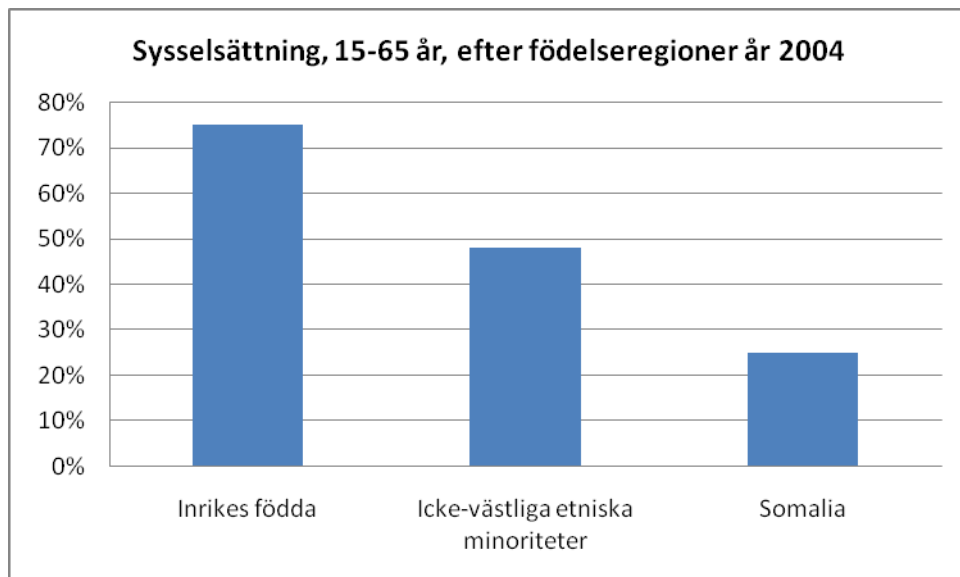
Källa: Public Policy Research (IPPR), 2007, *Britain's Immigrants: An economic profile*

I den svenska debatten framhålls ofta Storbritannien som föregångsland när det gäller arbetsmarknadsintegration. Men rapporten *Britain's Immigrants: An economic profile* från tankesmedjan Public Policy Research (IPPR) ifrågasätter den bilden, i varje fall när det gäller flyktinginvandrare.

Rapporten visar hur det ser ut för 25 olika invandringsgrupper, uppdelade efter födelseland. Det är mycket stora skillnader mellan de olika invandringsgrupperna. Invandrare från vissa länder som Australien, Frankrike, Kanada och Polen har klarat sig mycket bra medan andra grupper, till exempel från Somalia och Pakistan, har mycket låg sysselsättning.

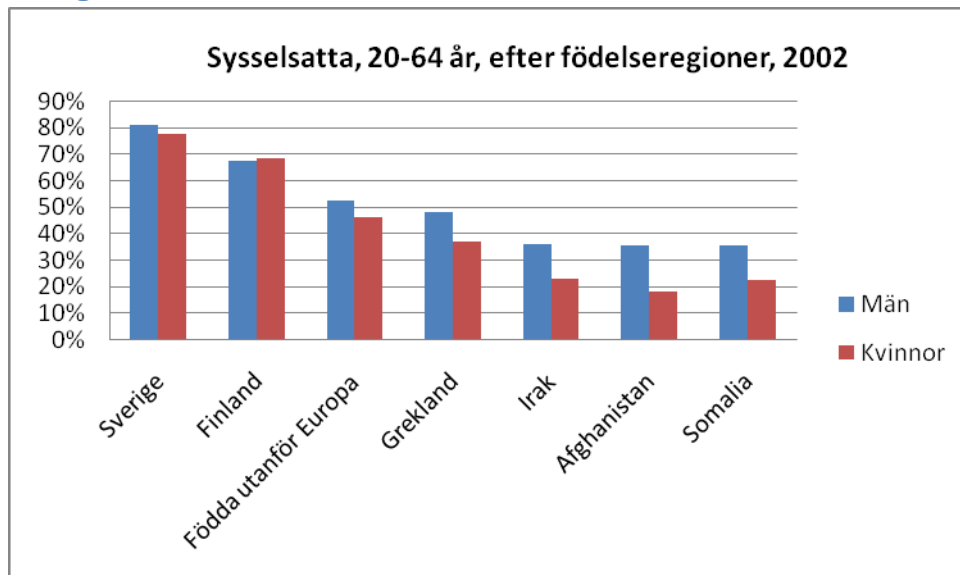
Också i Storbritannien är det få invandrare från Somalia som är sysselsatta. Av de drygt 82 000 somalierna i Storbritannien är endast 19 procent sysselsatta och egenföretagandet bland gruppen är för lågt för att kunna mätas enligt IPPR. Somaliernas bekymmersamma situation förklaras med att större delen av gruppen kommit som flyktingar och anhöriga.

Nederländerna

I 2005 års integrationsrapport redovisar Nederländernas statistikbyrå andelen som arbetat under i genomsnitt minst tolv timmar per vecka under 2004. Siffrorna visar att inrikes födda i Nederländerna hade en sysselsättningsgrad på 75 procent, icke-västliga etniska minoriteter 48 procent och somalienfödda 25 procent. En arbetskraftsundersökning från 2003 visade att 48 procent av männen födda i Somalia hade arbete och 12 procent av kvinnorna. (Ministry of Justice/Statistics Netherlands, 2004 and 2005, Annual Report on Integration)

Sverige

Det är ovanligt att statistiken över sysselsättning redovisas efter födelseland i Sverige så vi får nöja oss med statistik från 2002 (Statistiska Centralbyrån, 2005, Tillsammans). Uppgifterna visar att tre länder – Irak, Afghanistan och Somalia - har mycket låg andel sysselsatta. Drygt 35 procent av männen och runt 20 procent av kvinnorna hade arbete.

Somalier är den grupp – eller bland de grupper – som har svagast förankring på arbetsmarknaden i alla redovisade länder. Deras position verkar vara minst dålig i Norge och sämst i Storbritannien.

Förklaringar till den svaga arbetsmarknadsetableringen för somalier som förs fram är bland annat att somalierna kommit som flyktingar, att de mer sällan än andra grupper kan engelska, att många har låg utbildning och/eller är analfabeter, en ogynnsam familjestruktur, religions/kulturkrockar och diskriminering.

Några slutsatser

- Somalier kommer även fortsättningsvis vara en stor invandringsgrupp till Sverige – som asylsökande eller familjeinvandrare.
- Somalier är den grupp som har det svårast att etablera sig på arbetsmarknaden i alla studerade länder – inklusive Storbritannien.
- Utanförskapet för somalier är inget unikt för Sverige.
- Utanförskapet sprider sig till somaliernas barn, med kriminalitet och dåliga skolresultat som resultat.